

N:o 1.

Ank. till Riksd. Kansli den 12 Mars 1883, kl. 2 e. m.

Betänkande, angående villkoren för försäljning af bränvin.

Sedan Bevillnings-Utskottet till pröfning förehafte de till Utskottet hänvisade motioner, som afse ändringar i nu gällande förordning angående villkoren för försäljning af bränvin, får Utskottet jemlikt Riksdagsordningens 40 § häröfver afgifva betänkande.

1:o.

§ 15 i gällande förordning angående villkoren för försäljning af bränvin lyder: § 15.

»Rättigheterna för andra tillåtna utskänkningsställen än gästgifverier, äfvensom för minuthandelsställena i socknen, varde derefter, innan Augusti månads utgång, af kommunalnämnden på offentlig auktion utbudna för den af vår Befallningshafvande jemlikt § 14 bestämda tid af högst tre år åt den eller dem, som åtaga sig afgift för högsta kanne-tal. Kommunalnämnden pröfve de anbud, som dervid göras, och ege dem, med afseende ej mindre å de bjudandes behörighet och tjenlighet än äfven å den erbjudna afgiftens belopp, antaga eller förkasta.»

Samma förordning innehåller derjemte i § 6 följande stadgande:

»Rättighet till mindre partihandel eller minuthandel med eller utskänkning af bränvin må ej tilldelas annan än den, som har god frejd,

gjort sig känd för ordentlighet, kan försvarligt skrifva och räkna samt pröfvas i öfrigt tjenlig vara.

Den, som enligt 2 mom. i § 1 af vår nådiga förordning angående villkoren för bränvinstillverkning icke får med sådan sig befatta, äfvensom apotekare, må ej tilldelas rättighet till minuthandel med eller utskänkning af bränvin.»

Uti en inom Andra Kammaren väckt motion, N:o 47, anför Herr *Hans Andersson* i Nöbbelöf, hurusom, enligt hvad till motionärens erfarenhet kommit, ej sällan tillgår så att, vid sidan af hvad som sker offentligen, en spekulant gör aftal med kommunalnämnden, att han skall till nämndens förfogande ställa antingen visst, stundom rätt betydligt belopp penningar eller ock viss andel af blifvande vinst, hvarefter, utan hänsyn dertill att annan eller andra lika behöriga eller lämpliga personer åtagit sig afgift för vida högre kannetal, nämnden antager anbudet af den, med hvilken, på sätt nämndt blifvit, aftal skett. Kommunalnämndens pröfning, som rätteligen borde vara inskränkt till att vid valet mellan flere spekulanter utse den, hos hvilken de i § 6 omförmälda egenskaper företrädesvis kunde anses förenade, urartar sålunda till ett ackorderande om den högsta möjliga penningevinst, kommunen, med åsidosättande af det sedliga intresset, kan bereda sig genom ifrågavarande rättigheters upplåtande; och befarar motionären, att detta missbruk snart nog skall blifva rådande inom flertalet af kommuner på landet.

Till motverkande häraf föreslår därför motionären:

att Riksdagen för sin del beslutar sådan förändring af lydelsen af 15 § i ifrågavarande förordning, att kommunalnämnden vid pröfning af der omförmälda anbud icke må antaga sådant af dem, som åtagit sig anbud för lägre kannetal, i annan händelse än att den eller de, hvilka gjort högre anbud, befinnas icke vara behöriga eller tjenliga i enlighet med hvad 6 § nämnda förordning omförmäler.

Det kan visserligen icke förnekas, att en kommunalnämnd kan missbruka sin pröfningsrätt af gjorda anbud på sätt motionären antydtt, men Utskottet tillåter sig betvifla, att något botemedel häremot skulle vara att vinna i det af motionären föreslagna stadgandet. Ser man nemligen på bestämmelserna i § 6, finner man, att bland de egenskaper, som fordras hos en person, hvilken skall erhålla tillåtelse till handel med eller utskänkning af spritdrycker, omtalas ej blott god frejd och dylikt, utan äfven att en sådan person skall »pröfvas i öfrigt tjenlig vara». Här af följer att, äfven om motionärens förslag antoges, skulle kommunalnämnden fortfarande ega att pröfva, huruvida en spekulant vore »tjenlig», och hvilket formelt hinder funnes väl då mera än nu för denna

myndighet att förklara en person, som gjort anbud för högre kannetal, mindre tjenlig än en annan, som framställt ett lägre anbud, men utfäst sådan ersättning för rättighetens erhållande som motionären antydt?

Utskottet kan därför ej finna, att den af motionären föreslagna bestämmelsen i någon mån inskränker möjligheten för kommunalnämnden att missbruka sin pröfningsrätt. Enligt motionärens förslag likasom enligt nu gällande bestämmelser kommer alltid valet mellan två eller flere spekulanter att blifva beroende af nämndens omdöme.

Utskottet medger dock villigt, att ett korrektiv mot de af motionären påpekade missbruken är af behöfvat påkalladt. Enligt hvad äfven Utskottet har sig bekant, förekomma nemligen ej så sällan dylika enskilda aftal vid sidan af det offentliga utbudandet af utskänkningsrättigheter; och om man också, såsom Utskottet håller före, torde kunna antaga, att en kommunalnämnd i allmänhet eger den insigt om hvad kommunens bästa fordrar, att vid aftalets uppgörande det sedliga intresset icke åsidosättes för utsigten att bereda kommunen en tillfällig pekuniär fördel, så innebära dock dylika aftal ett tillgodogörande för en kommuns räkning af medel, som lagligen bort komma äfven andra kommuner tillgodo, i följd hvaraf de ej heller kunna anses med författningens anda öfverensstämmande.

Enligt hvad Utskottet jemväl inhämtat hafva emellertid dylika missbruk vid flera tillfällen genom besvär kommit till Kongl. Maj:ts kännedom samt dervid blifvit rättade, vid hvilket förhållande Kongl. Maj:t icke torde underlåta att i det förslag till ny bränvinsförsäljningslag, som till nästa Riksdag lär vara att förvänta, införa lämpliga bestämmelser till dessa missbruks förebyggande för framtiden.

Utskottet hemställer alltså:

att Herr Hans Anderssons ifrågavarande motion icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

2:o.

Då i nu gällande bränvinsförsäljningslags 23 § stadgas, att »vid läger, eller der trupp eljest är för flera dagar sammandragen, vid helso-brunn eller badort, på passagerarefartyg, eller der värdshusrörelse af annan anledning kan komma i fråga att under endast någon del af året utöfvas, må för kortare tid än år rättighet till bränvinsutskänkning meddelas af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, när, i förstnämnda fall, befälhafvande militärchef och, i öfriga fall, andre vederbörande derom

§ 23.

gjort anmälan», så har nu Herr *Hans Andersson* i Bringåsen, med hvilken 19 af Kammarens ledamöter sig förenat, i motion N:o 9 inom Andra Kammaren föreslagit: »att Riksdagen måtte för sin del besluta och genom underdånig skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes utfärda författning om förbud för utskänkning af spirituösa drycker vid läger under vapenöfningstiden, eller der trupp eljest är för flere dagar sammandragen; men att tillstånd till utskänkning må af Konungens Befallningshafvande beviljas, derest två tredjedelar af manskapet samt kommunalnämnden i den församling lägerplatsen är belägen dertill lemna sitt bifall.»

Vid nästlidna års riksdag väcktes samma förslag af Herr *Hans Andersson*, hvilken till stöd för sin då väckta motion, N:o 87 inom Andra Kammaren, hufvudsakligen anförde dels önskvärdheten att så vidt möjligt befria soldaten och beväringssynglingen från de frestelser, som lättheten att inom läger erhålla bränvin medförde, dels ock obilligheten deraf att kommuner, inom hvilkas gränser en lägerplats finnes, ej i likhet med andra kommuner ega oinskränkt rätt att sjelfva bestämma, huruvida bränvinsutskänkning inom deras område må ega rum. Derjemte hade motionären vid motionen fogat i bestyrkt afskrift en af 456 man bland gemenskapen vid Jemtlands fältjägarecorps skriftligen gjord ansökning att all utskänkning af spritdrycker vid corpsens marketentier måtte afskaffas.

Denna motion ledde emellertid icke till något resultat. Med afseende på dels att ett förslag till ny bränvinsförsäljningslag ansågs vara att snart förvänta och dels den omständigheten att rättighet till ifrågasvarande utskänkning endast kunde medgifvas på anmälan af vederbörande militärchef, fann nemligen Utskottet, som ansåg syftemålet med motionärens förslag behjertansvärdt, någon lagstiftningsåtgärd i ämnet icke vara för tillfället af behovet påkallad, hvarför Utskottet afstyrkte motionen. Vid behandlingen i Kamrarne bifölls motionärens förslag af Andra Kammaren, men afslogs af den Första och hade sålunda förfallit.

Uti den nu till Utskottets handläggning hänvisade motionen förklarar Herr *Andersson*, att han föranledts till förnyande af sitt förslag genom de starka sympatier, som för detsamma uttalats i Andra Kammaren under diskussionen i ämnet vid sistlidna års riksdag; och åberopar Herr *Andersson* till stöd för förslaget de skäl, som finnas uttalade såväl i den föregående motionen som i Andra Kammarens protokoll för den 4 Mars 1882.

Utskottet delar fortfarande motionärens åsigt om önskvärdheten att så mycket som möjligt skydda soldaten mot krogens frestelser under

vapenöfningsstiden och då, enligt hvad till Utskottets kännedom kommit, något förslag till ny bränvinsförsäljningslag icke heller till denna Riksdag lärer vara att från Kongl. Maj:t förvänta, har Utskottet ansett förvarande fråga icke längre böra undanskjutas.

Under diskussionen i ämnet uti Andra Kammaren vid förliden Riksdag upplystes, att all utskänkning numera är förbjuden såväl inom åtskilliga kaserner som å Karlsborg och vid kavallerietablissemmentet å Ladugårdsgärdet, och hafva dessa förbud, enligt hvad framstående militärer enstämmigt vitsordat, verkat synnerligen välgörande å der förlagda truppers uppförande och disciplin. Med denna erfarenhet för ögonen och då, enligt hvad Utskottet inhemtat, spritdrycker i händelse af verkligt behof, såsom vid kall och regnig väderlek, få af militärbefälet efter läkares hörande till trupp utdelas, finner Utskottet icke vidare någon betänklighet vid att tillstyrka ett generelt förbud mot utskänkning af ifrågakvarande slag. Ett sådant förbud torde emellertid böra vara ovilkorligt, ty att, såsom motionären föreslagit, lemna vederbörande öppet att, derest en större del af truppen sådant önskade, medgifva utskänkning å ifrågakvarande platser, synes Utskottet rent af förkastligt ur disciplinär synpunkt och äfven ur praktisk hänsyn i allmänhet outförbart. Är man för öfrigt ense om, att ett förbud mot utskänkning å mötesplatser verkar välgörande och utan olägenhet kan införas, synes ingen anledning vara för handen att tillmötesgå önsknningar, som tilläfventyrs kunde framställas i motsatt riktning.

Med anledning af hvad sålunda blifvit anfördt, hemställer Utskottet,

att § 23 måtte erhålla följande förändrade lydelse:

»Vid helsobrunn eller badort, på passagerarefartyg, eller der världhusrörelse af annan anledning kan komma i fråga att under endast någon del af året utöfvas, dock ej vid läger, eller der trupp eljest är för flere dagar sammandragen, må för kortare tid än år rättighet till bränvinsutskänkning meddelas af Vår Befallningshafvande, när vederbörande derom gjort anmälan o. s. v.»

3:o.

Under framhållande af den gagnande verksamhet till ordningens, sedlighetens och nykterhetens befrämjande, som utöfvas af bränvinsförsäljningsbolagen i städerna samt med hänvisning till det förslag, som af-

gifvits af den för öfverseende af gällande författningar angående tillverkning och försäljning af bränvin m. m. af Kongl. Maj:t den 24 Augusti 1877 tillsatta komité, har slutligen Herr *A. P. Lind*, med hvilken Herr *J. Marcuson* sig förenat, i motion N:o 83 inom Andra Kammaren föreslagit, att bränvinsförsäljningen å landsbygden måtte ordnas efter enahanda grunder som i städerna. Till vinnande af detta syftemål hemställer motionären:

att sådana ändringar vidtagas och sådana bestämmelser införas i nu gällande förordning angående villkoren för försäljning af bränvin och andra brända eller destillerade spirituösa drycker;

att bolag, dock endast för utminuterung, må hädanefter kunna under enahanda villkor och på samma sätt få bilda sig å land som i stad:

att bolagen må kunna få bilda sig distriktsvis och omfatta, om de så önska, ett eller flere härad, en eller flere kommuner; dock att aldrig mera än ett bolag får finnas inom en och samma kommun;

att bolagen alltid af sin årliga nettobehållning till lika fördelning mellan landstingen och hushållningssällskapen afstå två femtedelar;

att distrikt eller kommuner, som hafva sålunda inrättade bränvinsförsäljningsbolag, icke få tillgodonjuta någon andel af bränvinsutskänkingsafgifter från annat håll;

att sålunda inrättadt bolag ej må försälja bränvin till mindre quantum än 5 deciliter; och

att bolagen sjelfva bekosta den tillsyn, som för ordningens upprätthållande vid bolagens försäljningsställen kan finnas af nöden.

Redan den omständigheten att den af Kongl. Maj:t tillsatta komité för öfverseende af gällande författningar angående tillverkning och försäljning af bränvin m. m. ej kunde enas om något förslag, utan framstälde tvenne från alldeles skilda grundsatser utgående, samt att frågan, ehuru densamma sedan slutet af år 1878 utgjort föremål för Kongl. Maj:ts pröfning, ej ännu är så utredd, att den kunnat framläggas till Riksdagens slutliga afgörande, visar till fullo mängden af de svårigheter, hvarmed denna lagstiftning är förknippad och storleken af de intressen, som af densamma beröras. Att under sådana förhållanden och då en framställning från Kongl. Maj:t i denna fråga lärer vara att till nästa riksdag förvänta nu ingå i någon närmare pröfning af en motion, som utan någon som helst utredning framställer yrkanden, hvilka afse en total omgestaltning af nu bestående förhållanden, kan Utskottet ej finna lämpligt.

Utskottet hemställer fördenskull,

att Herr A. P. Linds ifrågavarande motion måtte af Riksdagen lemnas utan afseende.

Stockholm den 12 Mars 1883.

På Utskottets vägnar:

A. G:son Bennich.

Reservation:

af Herr *N. J. Boström*, som ansett, att Herr Hans Anderssons i Bringåsen motion om underdånig skrifvelse angående förbud för utskänkning af spirituosa vid läger under vapenöfnings tiden eller då trupp eljest är sammandragen bort af Utskottet afstyrkas.
